

Biuro Ministra

Wydział
Komunikacji Społecznej i Promocji

Najważniejsze zmiany, które wprowadza nowa ustawa o komornikach sądowych

Przed zmianami	Po zmianach
<p>Minister Sprawiedliwości nie może wsząć z urzędu postępowania o odwołanie komornika, choć na mocy art. 64 u.k.s.e sprawuje nadzór nad działalnością komorników. Musi czekać na wniosek prezesa Sądu Okręgowego lub prezesa Sądu Apelacyjnego.</p>	<p>Minister Sprawiedliwości może z urzędu wsząć postępowanie administracyjne i odwołać ze stanowiska komornika, który rażąco naruszył prawo. Jeżeli złożony został wniosek o odwołanie przez któregokolwiek z prezesów sądów (rejonowego, okręgowego apelacyjnego), Minister Sprawiedliwości może też, w takim postępowaniu, zawiesić komornika w czynnościach.</p>
<p>W postępowaniu dyscyplinarnym Minister Sprawiedliwości może zawiesić komornika w czynnościach tylko w momencie jednoczesnego złożenia przez siebie wniosku o wszczęcie procedury dyscyplinarnej. Jeśli tego nie zrobi od razu, traci to uprawnienie, choćby w trakcie postępowania pojawiły się nowe, ciężkie zarzuty wobec komornika.</p>	<p>Minister Sprawiedliwości na każdym etapie postępowania dyscyplinarnego, w każdym czasie, może zawiesić komornika w czynnościach, jeżeli będą ku temu zachodzić uzasadnione podstawy.</p>
<p>Szwankuje nadzór na najniższym, ale najważniejszym dla obywateli szczeblu. Prezes Sądu Rejonowego jedynie formalnie kontroluje podległych mu komorników. Nie może choćby złożyć wniosku o odwołanie komornika. Musi o to prosić swojego przełożonego, np. prezesa Sądu Okręgowego. Nie może zawiesić komornika, czy odsunąć od czynności, choćby wiedział, że komornik działa rażąco bezprawnie. Nie ponosi żadnej odpowiedzialności za brak właściwego nadzoru nad komornikami.</p>	<p>Skuteczny nadzór nad komornikami sprawowany jest bezpośrednio tam, gdzie komornicy działają. Prezes Sądu Rejonowego może natychmiast odsunąć od czynności komornika, który rażąco naruszy prawo i bezpośrednio wnioskować do Ministra Sprawiedliwości o odwołanie komornika ze stanowiska. Ma też możliwość wdrożenia środków kontroli – wizytacji, lustracji czy skierowania komornika na badania. Zasadniczemu poszerzeniu ulegnie też zakres informacji, które przekazywane będą prezesowi sądu. Jeśli prezes Sądu Rejonowego dopuszcza się rażącego zaniechania w nadzorze nad podległym komornikiem, sam naraża się nawet na odwołanie ze stanowiska.</p>

<p>Przepisy komornicze nie chronią należycie własności osób trzecich. Komornikowi może zająć każdą rzecz, co do której uzna, że pozostaje ona we władaniu dłużnika. Nie interesuje go, czyją naprawdę jest własnością, mimo że przepis mówi o zajęciu „ruchomości dłużnika”. Jest to wynikiem błędnych stanowisk doktryny podnoszącej, że komornik nie bada, co zabiera, a jak się „pomylił”, to skrzywdzony ma iść do sądu z powództwem przeciwegzekucyjnym.</p>	<p>Koniec z odbieraniem rzeczy, które ewidentnie nie stanowią własności dłużnika. Komornik nie dokona zajęcia, gdy zostanie mu przedstawiony dokument przesądzający, że zajęte przedmioty nie stanowią własności dłużnika. Wprowadzona zostanie także dla osób trzecich uproszczona ścieżka zaskarżania czynności komornika.</p>
<p>Ponad 80% skarg na komorników nie jest uwzględniana przez sądy. Są one bowiem nadmiernie sformalizowane.</p>	<p>Dłużnik dostaje przy egzekucji specjalny formularz skargi na czynności komornika. Jasny i prosty do wypełnienia nawet dla laika. Ograniczy to ryzyko odrzucenia skargi przez sąd z powodu braków formalnych.</p>
<p>„Odbieranie dozoru zajętej rzeczy”, czyli pozbawianie dłużnika należących do niego przedmiotów, jest dziś nagminne, mimo że zgodnie z art. 855 § 1 k.p.c. powinno być absolutnym wyjątkiem. Znane są przypadki, gdy komornik sprzedawał w komisie zajęty i pośpiesznie odebrany pojazd, który w dodatku nie był własnością dłużnika. Często też koszty dozoru zajętych rzeczy były wyższe niż ich wartość. Np. transport odebranego samochodu okazywał się droższy od wartości auta.</p>	<p>Komornik może odebrać zajętej dłużnikowi rzecz tylko wyjątkowo i wyłącznie pod kontrolą sądu. Odjęcie dozoru następuje w drodze postanowienia, którego uzasadnienie musi w szczególności zawierać wskazanie przyczyn odjęcia dozoru. O takim odebraniu dozoru komornik niezwłocznie zawiadamia sąd.</p>
<p>Panuje duża arbitralność w podejmowaniu decyzji mogących pozbawić dłużnika i mieszkające z nim osoby przedmiotów niezbędnych w codziennej egzystencji.</p>	<p>Precyzyjny katalog ruchomości niepodlegających zajęciu obejmuje m.in. lodówkę, pralkę, odkurzacz, kuchenkę służącą podgrzewaniu i przygotowywaniu posiłków, łóżka, stół, krzesła.</p>
<p>Komornik na mocy art. 765 § 1 k.p.c. może, ale nie musi, korzystać z asysty policji przy wchodzeniu do domu dłużnika.</p>	<p>Mieszkanie dłużnika komornik przymusowo otwiera tylko z policją. W ten sam sposób dokonuje jego przeszukania.</p>
<p>Obowiązująca ustawa nie przewiduje możliwości rejestrowania obrazu i dźwięku podczas dokonywania przez komornika czynności poza kancelarią. Sporządzane są jedynie pisemne</p>	<p>Poszczególne czynności egzekucyjne w terenie są obowiązkowo nagrywane, a zarejestrowany przy czynnościach komorniczych obraz i dźwięk staje się częścią</p>

<p>protokoły, których rzetelność bywa podważana.</p>	<p>akt sprawy. Ta zmiana ma charakter przełomowy i służy zarówno kontroli poprawności czynności, jak i bezstronności oraz etycznych standardów pracy komorników. W razie sporu co do rzeczywistego przebiegu czynności sąd będzie dysponował wiarygodnym dowodem tego, jak było naprawdę.</p>
<p>W praktyce zdarza się, że mimo wydania zarządzeń przez sąd co do dalszego sposobu prowadzenia postępowania komornicy obchodzą owe zarządzenia i nie stosują się do wykładni przepisów przedstawionej przez sąd.</p>	<p>Sąd uzyska dodatkowe instrumenty korygowania błędnych czynności komornika. Dostrzegając go, z urzędu wyda komornikowi odpowiednie zarządzenia, zmierzające do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji, a ponadto na gruncie konkretnej sprawy będzie mógł dokonać wiążącej określonych przepisów prawa. W razie niestosowania się do wytycznych sądu będzie on mógł wytknąć komornikowi uchybienie, co pociągać będzie za sobą określone konsekwencje służbowe.</p>
<p>Akta egzekucyjne prowadzone są przede wszystkim w formie papierowej (elektroniczna jest dopuszczalna). Niejednokrotnie sądy, rozpoznając skargi na czynność komornika, muszą wiele tygodni czekać na dostęp do akt. Papierowe dokumenty krążą bowiem między komornikami a sądami, co powoduje przewlekłość wyjaśniania spraw.</p>	<p>Akta elektroniczne. Każdy sąd, z każdego miejsca w Polsce, ma do nich natychmiastowy wgląd. System taki będzie funkcjonował od 2020 r. Do tego czasu można prowadzić akta również w formie papierowej, ale wszędzie tam, gdzie warunki techniczne będą spełnione, system zadziała od razu.</p>
<p>Zgodnie z obowiązującą ustawą (art. 3 ust. 3 u.k.s.e.), obowiązkowe kontrole kancelarii komorniczych przeprowadza się co cztery lata.</p>	<p>Prezesa sądów muszą kontrolować komorników przynajmniej raz na dwa lata. Oczywiście doraźne kontrole mogą być prowadzone w każdym czasie. O każdej kontroli - planowej i nagłej – zawiadamiani są naczelnicy urzędów skarbowych. Dodatkowo prezesi sądów mogą skontrolować komorników przez upoważnionych biegłych rewidentów.</p>
<p>Komornicy, którzy naruszają prawo i zasady etyki zawodowej, często czują się bezkarni, bo czyny, które popełniają nie spotykają się z należytą sankcją w postępowaniu dyscyplinarnym.</p>	<p>Szerszy katalog naruszeń prawa, za które komornik odpowie dyscyplinarnie. Samoistną podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej jest np. brak nadzoru nad zatrudnionymi asesorami albo naruszenie zasad przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela. Natomiast za niedobór w kasie komornik jest od razu, z urzędu, odwołany w postępowaniu administracyjnym.</p>

<p>Niektóre kancelarie komornicze działają jak „hurtownie”, przyjmując wiele tysięcy spraw rocznie. Zgodnie z art. 8 ust. 1 u.k.s.e. komornik powinien, co do zasady, działać na obszarze swojego rewiru. Równocześnie jednak inny przepis - art. 8 ust. 5 u.k.s.e. - daje wierzycielom prawo wyboru komornika na terytorium całego kraju.</p>	<p>Komornik działa głównie w swoim rewirze. Przyjmowanie dodatkowych egzekucji jest możliwe jedynie jako premia za bardzo dobre wykonywanie swoich obowiązków. Do poziomu 2,5 tys. wszystkich spraw - może przyjmować sprawy z wyboru wierzycieli, o ile nie ma zaległości powyżej sześciu miesięcy. Żeby przyjmować sprawy z wyboru wierzyciela (spoza swojego rewiru) powyżej poziomu 2,5 tys. wszystkich spraw, musi wykazać się skutecznością powyżej 35 proc. „udanych” egzekucji, a maksymalnie ma prawo przyjąć do 5 tys. spraw z wyboru. Wybór komornika będzie możliwy tylko na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, a nie całego kraju.</p>
<p>Komornicy wyręczają się asesorami. Choć obowiązująca ustawa stanowi, że czynności egzekucyjne w sprawach cywilnych wykonuje komornik, to odstępstw od tej zasady jest tak wiele, iż w praktyce asesorzy prowadzą większość egzekucji. Komornicy często nie odpowiadają za działania swoich „czeladników”, zaślanając się tym, że nie mają na nich wpływu.</p>	<p>Komornik nie wyręcza się asesorem i nie zrzuca na niego odpowiedzialności za błędy. Musi działać osobiście, a czynności, które zleca asesorom, mogą mieć jedynie funkcję szkoleniową, jako przygotowanie do zawodu. Komornik ponosi przy tym pełną odpowiedzialność, w tym dyscyplinarną, za działania podległych asesorów.</p>
<p>Prawie co dziesiąty komornik nie ma jakiegokolwiek wyższego wykształcenia, a 30 proc. nie jest prawnikami. Paradoksem jest to, że w wielu wypadkach aplikanci i asesorzy często są dziś lepiej wykształceni od swoich patronów.</p>	<p>Komornicy bez wykształcenia prawniczego odejdą z zawodu. Chyba że ukończą studia prawnicze. Wykształcenie należy uzupełnić w terminie 7 lat.</p>
<p>Samorząd komorniczy jest zamknięty na młodych ludzi. Ani w Krajowej Radzie Komorniczej, ani w radach izb, nie ma asesorów.</p>	<p>Asesorzy są dopuszczeni do decydowania o swojej korporacji. Jedną czwartą składu Krajowej Rady Komorniczej stanowią asesorzy.</p>
<p>Niektórzy komornicy odmawiają ujawnienia wszystkich swoich dochodów, choć w myśl art. 16 ust. 2 u.k.s.e., zobowiązani są do złożenia oświadczenia o stanie majątkowym. W oświadczeniach tych nie podają czasami nawet dochodów z prowadzenia kancelarii, które decydują o ich stanie majątkowym.</p>	<p>Komornik wypełnia precyzyjne oświadczenie majątkowe – według wzoru określonego przez Ministra Sprawiedliwości, zawierające wyraźne wskazanie wysokości dochodów z kancelarii oraz pochodzących z innych źródeł. Oświadczenie trafia nie tylko do sądów apelacyjnych, lecz także do urzędów skarbowych. Jest to oświadczenie jawne, na wzór tych, które dotyczą sędziów.</p>

<p>Komornicy dorabiają „na boku”. Wielu faktycznie prowadzi działalność niezwiązaną ze służbą komorniczą. W myśl art. 21 ust. 1 komornikowi nie wolno podejmować dodatkowego zajęcia lub zatrudnienia, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków albo mogło uchybiać powadze wykonywanego zawodu. Podlegające dowolnej interpretacji zastrzeżenie sprawia jednak, że ograniczenie jest fikcją, np. komornik miał 100% udziałów w spółkach prowadzących działalność gospodarczą, twierdząc, że „biznesem się nie zajmuje, a to forma lokowania majątku”.</p>	<p>Komornik utrzymuje się wyłącznie z wynagrodzenia za pracę w kancelarii. Poddany jest przejrzystym zasadom, wzorowanym na tych, które dotyczą sędziów. Składa wspomniane oświadczenia oraz obowiązują go takie same jak sędziów ograniczenia w zakresie inwestowania w działalność gospodarczą. Dodatkowe zarobkowanie jest możliwe jedynie w przypadku pracy dydaktycznej lub naukowo-dydaktycznej – jak w przypadku sędziów.</p>
<p>Zdarza się, że komornik przez trzy czwarte roku nie pracuje, a wyręczają go asesory. Przepisy nie określają, ile dni w roku komornik może wykorzystać w ramach urlopu. W tym zakresie komornik traktowany jest obecnie jak przedsiębiorca, a nie funkcjonariusz publiczny.</p>	<p>Prawo do wypoczynku dla komorników jak dla każdego pracownika - 26 dni w roku. Koniec z nieuzasadnionymi zastępstwami, kiedy to komornik formalnie nie pracował i wyręczał się asesorami.</p>
<p>Komornicy szkolą się według zasad, które sami ustalają.</p>	<p>Minister Sprawiedliwości ma wpływ na kształcenie przyszłych komorników. Opracowuje program szkolenia, w którym ważną rolę odegrają zasady etyki.</p>
<p>Pobierane przez komorników opłaty egzekucyjne zasilają w całości ich dochód. Choć komornicy działają w imieniu państwa i korzystając z dostępnych mu instrumentów, ani złotówka z opłat egzekucyjnych nie trafia do państwowego budżetu.</p>	<p>Opłaty egzekucyjne są daniną publiczną – stanowią dochód budżetu państwa. Komornik otrzymuje wynagrodzenie prowizyjne, stanowiące część pobranych opłat. Procentowa wysokość wynagrodzenia maleje wraz z wysokością ściągniętych przez komornika opłat (od 99 do 60 proc.).</p>
<p>Minimalny wiek osoby powoływanej na stanowisko komornika to 26 lat, a górna granica wieku wynosi 70 lat.</p>	<p>Minimalny wiek osoby powoływanej na stanowisko komornika to 28 lat. Komornik jako funkcjonariusz publiczny musi bowiem posiadać odpowiednie doświadczenie życiowe. Górna granica wieku komornika wynosi 65 lat. Jest to uzasadnione szczególnymi okolicznościami pracy komornika w terenie. Zawód ten wymaga – poza wysokimi kwalifikacjami prawniczymi – również dobrej kondycji fizycznej i odporności psychicznej.</p>

Wydział Komunikacji Społecznej i Promocji

Ministerstwo Sprawiedliwości